



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Angeli cognoscant naturaliter mysteria gratiæ. artic. 5. disp. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Lege hac de re August. 10. confessionum cap. 15. & 10. de Trinitate cap. 9. 10. & 11. & Dium Thomam infra quaestione 87. articulo 4. In Angelis dubitandum non est, ipsalmet volitiones concurrere in modum speciei intelligibilis cum intellectu Angeli, cuius sunt, vt eadem intuitiue intelligat.

Superest respondeamus ad argumenta, quibus probatur Angelos suis viribus naturalibus intueri posse intellectiones & volitiones nostras, caeterorumque Angelorum, nisi Deus suum subtrahat concursum vniuersalem.

Ad primum Scoti & aliorum.

Ad primum ergo, concesso antecedente (cogitationes namque cordis intelligi possunt abstractiue & intuitiue a quocumque intellectu eius supposito, in quo sunt, vt diximus: idque est satis, vt sint obiecta intelligibilia. Praterea non idcirco intelligi nequeunt intuitiue ab intellectu alterius supposito, quod improporionatae illi sunt, sed ob causas, quas reddidimus) negada est consequentia. Potentiarum namque, in quibus cogitationes cordis sunt, dantur species intelligibiles in intellectibus aliorum Angelorum intuitiue eas representantes: ipsarum vero cogitationum non dantur, vt offensum est.

Ad 2.

Ad secundum, concessa maiori, & minori, neganda est consequentia. Non enim idcirco cognosci nequeunt intuitiue ab Angelo superiori, quod improporionatae sint intellectui illius: quandoquidem, si illi inessent, ab eoue essent vitaliter elicita, non minus eas intuitiue cognosceret, quam Angelus, aut anima in qua sunt: sed quia, ob rationes redditas, non dantur earum species intelligibiles, quibus ab alieno supposito intelligi intuitiue valeant.

Ad 3.

Ad tertium, quidquid Diuus Thomas, sectatorisque illius affirmare videantur, dicendum est, non dari species intelligibiles in Angelis, quibus aliquando intuitiue cognoscant cogitationes & volitiones aliorum Angelorum, vt dictum est. Vnde concedendum est, numquam posse eas intuitiue cognoscere. Neque inde sequitur, non posse dari inter Angelos locutionem per signa & nutus spirituales: ad id namque necessaria non est intuitiua cognitio conceptuum angelorum, qui loquuntur, sed praeter intuitiuum signorum perceptionem, sufficit perceptio rerum, de quibus per talia signa loquuntur, vt explicatum est. Ea vero, quae obiciuntur contra primum eorum, quae in argumento assumuntur, videntur sufficienter probare institutum.

corum malitia redemptio generis humani per mortem Christi, & alia bona impedirentur. Vnde daemones incarnationem, etiam postquam facta est, ignorauerunt. Etenim quando diabolus ad tentandum Christum in deserto accessit, ignorabat Christum esse Filium Dei, eiusque naturam non existere in suo proprio supposito.

Probat Scotus suam sententiam. Primum, quoniam omnia mysteria gratiae, quae ex tempore executioni sunt mandata, sunt entia creata: nullum vero ens creatum improporionem habet, vt, quando actu in reu natura exiit, intuitiue cognosci possit ab intellectu angelico: quod fit, vt, nisi Deus suum concursum generalem eis subtrahat, singuli Angeli omnia mysteria gratiae possint naturaliter intuitiue cognoscere, quando illa actu existunt.

Secundo, quonia si mysteria gratiae non possent naturaliter cognosci ab Angelis postquam facta sunt, ideò vel maxime esset, quod essent entia supernaturalia, ensque supernaturale cognosci naturaliter non possit: sed esse quippiam ens supernaturale, non tollit quin, postquam actu exiit, cognosci valeat naturaliter: ergo Angeli cognoscere possunt mysteria gratiae naturaliter. Minorem probat, quia ens non dicitur supernaturale comparatione causae cognoscentis, sed comparatione causae efficientis: illud quippe ens, quod produci nequit, nisi a causa supernaturali, dicitur ens supernaturale: quod fit, vt esse aliquid ens supernaturale, non tollat quin, quando actu existit, cognosci naturaliter possit a causa naturali.

Tertio, quoniam vnus Angelus beatus vider naturaliter actum beatificum alterius: qui tamen est supernaturalis. Quarto, Angeli naturaliter vident in sacramento altaris non esse substantiam panis, atque adeò accidentia esse ibi sine subiecto: ergo cognoscere possunt modum supernaturalem, quo accidentia illa existunt sine subiecto, nec non existentiam supernaturalem corporis Christi loco substantiae panis in sacramento altaris. Quinto possumus argumentari, Angeli naturaliter cognoscere poterant in humanitate Christi deesse propriam personalitatem, atque adeò naturam illam non esse in proprio supposito, idque esse supernaturale: cognoscebant praterea eam nullo modo existere posse in rerum natura nisi vel in proprio, vel in alieno supposito: ergo naturaliter cognoscebant vnitam esse alieno supposito diuino, atque adeò cognoscebant naturaliter mysterium supernaturale incarnationis.

Amplectenda est nihilominus Diui Thomae sententia, quae est probabilior. Ad cuius intelligentiam sciendum est, duobus modis dici aliquid supernaturale, vt quaestione 1. articulo 1. dictum est. Vno, per se, quia scilicet suapte natura aliter produci nequit, quam supernaturaliter, vt gratia, vnio hypostatica, & alia huiusmodi. Altero, per accidens, quia scilicet res ipsa producta de numero est earum, quae per causas naturales produci possunt, productur tamen supernaturaliter: huiusmodi est oculus restitutus caeco nato, vinum a Christo Domino in nuptiis factum, natura humana per resurrectionem reproducta, &c. Entia supernaturalia prioris generis vult Diuus Thomas cognosci non posse naturaliter a creaturis intellectu praeditis, etiam postquam talia entia facta sunt: quia sicut suapte natura excedunt facultatem naturae, vt producantur, sic quoque vt cognoscantur: eaque de causa affirmat, nec a nobis, nec ab Angelis cognosci posse intuitiue, nisi solum

Suadet ab eode Primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

D. Thomae sententia probabilior.

Duobus modis dici aliquid supernaturale.

Quae gratia mysteria cognoscere angelis nequeant naturaliter.

ARTICVLVS V.

Vtrum Angeli cognoscant naturaliter mysteria gratiae.

DISPV TATIO I.

PRIMA conclusio Diui Thomae est. Angeli ex suis tantum naturalibus mysteria gratiae nequeunt agnoscere, non solum antequam fiant, vt est notissimum, eò quod sint de numero futurorum contingentium, quae ex libera voluntate Dei pendent, sed etiam postquam facta sunt.

D. Thomae conclusio.

Contrarium huius conclusionis asseuerat Scotus in 4. distin. 10. quaestione 8. dicens, omnes angelos ex suis naturalibus mysteria gratiae posse cognoscere, non quidem antequam fiant, sed postquam facta sunt. Angelis vero malis denegatum fuisse quaedam eorum agnoscere, Deo cum eis non concurrente ad eam cognitionem eliciendam, ne

Scoti contraria sententia.

Molina in D. Thom.

D d d super

Supernaturaliter: quod facultatem naturalem A
vitium angelici etiam intellectus excedant, eique
improportionate sunt. Et quidem cum naturalis
ordo solum postulat, ut Angelis infundantur spe-
cies accommodata ad intelligendas res, quæ in
eo ordine rerum, in quo Angeli constituuntur,
naturaliter produci possunt, ut quæstione 55. art. 2.
& articulo præcedente explicatum est: sanè, iuxta
Diui Thomæ sententiam, Angelis non infundun-
tur species ad intelligendas res suapte natura su-
pernaturales, sed solum ad intelligenda alia, at-
que adeo non possunt eas naturaliter notitia intui-
tiva intelligere. Iuxta sententiam verò eorum, qui
arbitrantur Angelos intelligere per species de-
sumptas à rebus, dicendum erit: Intellectum an-
gelicum & huiusmodi res suapte natura superna-
turales esse improportionem quamdam ex natura
rei, ut ab eis species naturaliter accipiant: sicut
etiã est inter intellectum nostrum & eandem res,
ac plures alias.

Quæ natu-
rallyter pos-
sunt tā boni,
quā mali
percipere.

In mysteriis itaque gratiæ, si quæ interueniant
ex se naturalia, vel tunc producta, vel relicta, aut
resultantia, poterunt Angeli, tam boni quā mali,
ea percipere notitia intuitiva naturali, ex eisque
aliqua alia, etiam supernaturalia, coniciere, quæ
per notitiam abstractiuam attingant, quantum ex
naturalibus, quæ cognoscunt, pro mentis acumine
valuerint asurgere, modò ad illa attendant, nec
peculiari aliqua de causa concursu generali, ad
ea percipienda prorsus necessario, destituantur.
Verbi gratia, circa mysterium incarnationis, etiam
dæmones potuerunt intueri humanitatem Christi
in puncto temporis intra virginis uterum absque
femine viri de purissimis virginis sanguinibus suis
fabricatam, virginitatis claustra integra, inuio-
lataque permansisse, non solum in fabrica, sed etiam
in egressu, & post egressum humanitatis Christi.

Dæmones
quæ & qua-
litas de Chri-
sto agnoue-
runt, & quæ
non.

Videre etiam potuerunt penetrationem corporis
Christi cum corpore virginis, cum natum est, & in
lucem prodit: ad id enim satis fuit utrumque cor-
pus in eodem prorsus loco intueri. Potuerunt etiam
resurrectionem Christi, & Lazari, nec non alia mi-
racula, quæ Christus Dominus patrauit intueri, sci-
reque ea omnia esse supernaturalia. At verò quod
natura Christi humana producta subito in tēporis
momento sine femine viri, vnica esset Verbo diui-
no, modumque ineffabilis illius vnionis, & quod
homo ille, qui mirabiliter natus, & post mortem
mirabiliter resurrexit, ac tēta miracula fecit, esset
verus Deus, nulla ratione valuerunt intueri: tamen
si tum ex iis omnibus indicis, tum etiam ex iis quæ
prophetæ in Scripturis de Christo fuerant variatim
additis iis quæ Simeon, Anna prophetissa, Ange-
lique de eodem ad pastores dixerunt, & ex plethi-
que aliis, dæmones, etiam ante mortem, descensum
ad inferos, ac resurrectionem Christi, coniciere
optimè, imò & certò scire valuerunt, eum esse Mes-
siam in lege promissum, Deumque verum & homi-
nem, atque adeo humanitatem illam supposito
diuino esse vnitam, nisi Deus, in commodum &
utilitatem generis humani, ut commodius myste-
rium nostræ redemptionis perficeretur, illis con-
cursum generalem denegasset, ne ad multa attende-
rent, & nisi ipsi præ malitia sua se ipsos excocassent.
Propter primum horum ait August. 9. de Ciuitate
Dei cap. 21. *Christum tantum innotuisse dæmonibus,
quantum voluit: voluit autem quantum oportuit.*

Quæ verò in mysteriis gratiæ supernaturalia ex
se, & ex sua natura sunt, ut præter vnionem hypo-
stasticam sunt effectus sacramentorum, & vnuer-

sim habitus omnes infusi ex se supernaturales, ut
character, fides, spes, caritas, & alij similes, visio
beatifica, & id genus alia, nec dæmones, nec angeli
boni, ex suis tantum naturalibus intueri possunt in
animabus nostris, aut in aliis Angelis, sed conie-
cturis dumtaxat ea coniciere ac exultare.

Sententia Diui Thomæ confirmari potest, quo-
niam Dionysius 7. cap. cælestis Hierarchiæ docet,
inferiores Angelos à superioribus didicisse Chri-
stum, qui ut homo ad cælos ascendebat, regem es-
se gloriæ, Deumque verum, & hominem: superio-
res verò Angelos à Deo immediatè id accepisse.
Exponit autem Dionysius illud Psalmi 23. *Attollite
portas principes vestras, & c.* quasi superiores Angeli,
qui à Deo immediatè incarnationis mysterium ac-
ceperunt, inferiores alloquantur, eisque rei noti-
tiam interrogantibus tradant. Quo eodem modo
exponit eundem locum Hieronymus in illud ad
Ephes. 3. *Ut innotescat principibus & potestatibus, & c.*
Quare, ex mente Dionysij, Angeli ex suis naturali-
bus cognoscere non potuerunt mysterium incar-
nationis, etiam postquam factum est. Verba Dio-
nylij hæc sunt: *Hæc Theologi planè tradunt, infe-
riores cælestium naturarum ordines à superioribus rite
diuinas scientias discere. Summos autem à Deo ipso
suo capti doceri mysteria. Dominum esse virtutum cæ-
lestium, regemque gloriæ eum, qui in cælos, ut hominum
docuit, elatus est. Item Iustinus Martyr in dialogo
cum Tryphone aduersus Iudæos affirmat Angelos
ex ignorantia dixisse: Quis est iste rex gloriæ? Quo-
niam ij, inquit, qui in cælis erant principes, deformem
eum sine honore & gloria videbant, cum eum non
cognoscere, querebant: Quis est iste rex gloriæ? Idem
affirmat Gregorius Nazianzenus oratione 42. cum
sic ait: *His qui propter corpus, & passionis signa, que in
descensu non allata, secum ascendens tulit, mente dubia,
& ancipiti sunt, atque ideo percunctantur: Quis est
iste rex gloriæ?**

Præterea ibidem subiungit Dionysius, ab ipso-
mer Christo, ut homo erat, aliqua eos circa myste-
rium incarnationis, eave, quæ pro nobis ut homo
gessit, didicisse: in eumque modum exponit illud
Istæ 63. *Quis est iste, qui venit de Edon, in cælis vesti-
bus de Bosra, iste formosus in stola sua, gradiens in mul-
titudine fortitudinis suæ? Et infra: Quare ergo rubrum
est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcam-
entum in torculari? Ut sit vox Angelorum, qui, extra
se quodammodo positi, & hæsitabundi, Christum
in cælum ascendente interrogabant. Verba autem
illa: *Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad
saluandam. Et rursus: Torcular calcavi solus, & de gen-
tibus non fuit vir mecum, & c.* quasi sint Christi respon-
sio, qua eos doceat. Eodemque modo exponunt
eadem verba Hieron. in illud ad Eph. 3. citatum,
Cyrillus lib. 12. in Ioann. c. 58. atque hi duo Patres,
& Theod. Dionys. Carthus. & plerique alij in ean-
dem Istæ locum. Origenes tra. 15. in Marthæum,
Pamphilus etiã in Apologia pro Origene, quid de
resurrectione senserit, citat testimonium ex Orige-
ne in expositione PL 15. vbi eodem modo illud ex-
ponit, tamen alij ad alias discrepantes expositi-
ones diuerterint. Verba Dion. sic habent: *Alias autem
ad ipsum IESVM aspectum herentes, diuini, eius pro
nobis suscepti operis scientiã discentes, IESVM quæ ipsum
eas per se docentem, ac primum eis suam in homines be-
nignitatem explicantem. Ego enim inquit, loquor iusti-
tiam, & iudicium saluatoris. Miror autem primas etiam
cælestes naturas & essentias, quæ tantum præstant om-
nibus diuinarum illustrationum, atque disciplinarum
quasi medium locum teneant, timide cupiditate duci.*
Neque*

Neque enim per se quarunt: cur rubra sunt vestimenta tua: sed secum primo dubitant. in quo declarant quidem se dicere diuinamque scientiam cupere, sed doctrinam & illustrationem qua concedatur diuino progressu & ordine, non occupent.

Eandem sententiam sequitur Gregorius Nazianzenus oratione 42. & Ambrosius de institutione virginis cap. 5. cum dixisset: Ioseph, cum beatam virginem grauidam agnouit, ignorasse eam esse virginem, addit: Resurrectionem Christi Angeli ignorauerunt, quod significat versiculi: Tollite portas principes vestras, &c. Interrogant, quasi ignorent. Et alij respondent, dominus fortis & potens, Dominus potens in praelio, ipse est rex gloria. Quomodo ergo potuit diuinum scire secretum, quod Angeli nesciebant? & in Isaie libro habes: Quis est iste qui aduenit ex Edoma, rubor vestimentorum ex Bosor, & virique minus erat hominem resurrexisse, quam Virginem parturire, &c. Quibus verbis perspicue Ambrosius affirmat, Angelos ignorasse resurrectionem Christi, etiam postquam gesta fuit. Verum de hac re disputatione sequenti redibit sermo.

Ad primum. Ad primum argumentum Scoti neganda est minor: ostensum namque est, entia per se supernaturalia improporionata esse, vt per cognitionem intuitiuam naturalem ab intellectu creato cognoscantur.

Ad secundum. Ad secundum, neganda est etiam minor, si de ente supernaturali per se intelligatur. Ad probationem dicendum est, quamuis eiusmodi ens supernaturale dicatur comparatione causa, à qua potest produci, ostensum tamen esse id quod eo modo supernaturale est comparatione causa efficientis, esse etiam obiectum supernaturale, ac improporionatum comparatione causa naturaliter cognoscantis.

Ad tertium. Ad tertium negandum est antecedens. Praesertim si sermo sit de Angelo beato, non quia beatus est, sed quia Angelus est: tunc enim concedendum esset visionem beatificam, atque adeo beatitudinem essentialem cuiusque beati, etiam à malis Angelis per cognitionem intuitiuam naturaliter attingi posse, quod nullam habet probabilitatem. Si vero sit sermo de Angelo beato, quia beatus est, tunc esto id concederetur, inde non fieret, vt intellectus ille naturaliter id videret, sed supernaturaliter ratione luminis gloriae, virtutisque supernaturalis intellectui adiuncta. Quod ad rem attinet, num scilicet certus Angelus beatus, vt Michael, quia beatus est, videre possit visionem beatificam, habitusque supernaturales, virtutibus luminis gloriae, quo est affectus. Respondendum arbitror, si sermo sit de propria ipsius visione beatifica, lumine gloriae proprio eiusdem, & de propriis habitibus supernaturalibus, qui Michaeli, verbi gratia, insunt, arbitror, inquam, respondendum, non solum posse, sed etiam de facto illa videre. Ducor in hanc sententiam, quoniam sunt sufficienter coniuncta cum intellectu beato: lumen autem gloriae sicut proportionatam efficit beatam mentem, vt inuenatur diuinam essentiam, quae infinito intervallo in gradu spiritualitatis, rei que supernaturalis, omnia quae numerata sunt superat: sic etiam, imò multò magis, eam reddit proportionatam, vt ea omnia inuenatur. Quod si loquamur de visione beatifica, & lumine gloriae ceterorum beatorum, atque de habitibus supernaturalibus, qui vel comprehensores reliquos, vel viatores ornant, arbitror, ea ab illo certo Angelo cognosci non posse, non quidem quod obiecta non sint proportionata ad eius intellectum, sed quod non habeat species intelligibiles eiusmodi obiectorum, quibus illa, quae suapte na-

Molina in D. Thom.

A tura occulta sunt, intelligat, nec debita illi sint. Quod si Deus alicui beatorum infundat aliquas species eorum obiectorum, tunc habebit eorum notitiam per reuelationem eorum in proprio genere: quod nullus negat posse accidere. Poterit etiam Deus eadem illis ostendere in Verbo, prout ad statum, aut ministerium cuiusque eorum, visio spectauerit, quod nullus etiam inficiatur.

Ad quartum concedendum est antecedens: quoniam sicut naturaliter videntur substantiam panis si ibi esset, ita respiciendo ad species sacramentales, nec ibi eam inueniendo, naturaliter cognoscunt non esse ibi: non secus ac nos naturaliter videmus tenebras esse, inspiciendo aërem, qui poterat illuminari, nec tamen illuminatur, vt Aristoteles 2. de anima cap. 10. text. 103. docet. Cum verè naturaliter videantur accidentia in Sacramento existere & abesse subiectum cui inhæreant, sanè naturaliter vident ea sine subiecto existere. Eo tamen antea dante concessio, si in prima parte consequentis (quam Scotus loco citato non iuravit: solam enim secundam collegit) sermo sit de modo supernaturali, quo accidentia ibi existunt, quoad influxum supernaturalem, quo Deus efficiendi modum eis præbet, neganda est consequentia: influxus namque ille, modusque efficiendi illum effectum, supernaturalis est suapte natura, & Angelos later, nisi Deus, vel in proprio genere, vel in Verbo eum modum alicui manifestet. Si verò loquamur de modo quo ibi existunt, quoad effectum illius influxus, quia videlicet conspiciunt illa existere sine subiecto in quo sint, concedenda est consequentia: quoniam id non est aliud, quàm cognoscere ipsummet accidens, quod est res naturalis, cum negatione existentiae illius in subiecto, quem effectum intelligunt optime, esse non posse per vires naturæ, atque adeo arguitur cognoscunt notitia abstractiua, Deum ibi operari supernaturaliter: ignorant tamen modum, seu influxum illum specialem & supernaturalem, quo id efficiat. Quod attinet ad secundam partem consequentis, de existentia supernaturali, qua corpus Christi loco substantiæ panis sub speciebus sacramentalibus delitescit, si Scotus eam intelligat, quasi Angeli cognoscant modum illum quoad influxum supernaturalem in humanitatem Christi, per quem ibi Deus sacramentaliter eam collocat, neganda est consequentia: quoniam influxus, modusque ille existendi suapte natura est supernaturalis, ideoque Angelis, etiam beatis, naturaliter occultus. Si verò sit sermo de ipso corpore Christi ibi sacramentaliter, indubitanterque collocato cõparatione cuiusque puncti specierum ac spacij, quod illa occupant, res est discutienda cum de venerabili, reconditòque Eucharistiæ sacramento disputabitur.

Ad quintum, qui affirmant suppositum in rebus creatis addere aliquid reale supra naturam, confiteri coguntur, non solum Angelos beatos, sed etiam demones, naturaliter posse cognoscere (nisi Deus, vel per subtractionem concursus generalis, vel aliqua alia supernaturali ratione tenebras eis offundat) non quidem influxum supernaturalem, quo Deus efficiebat naturam humanam Christi existere sine proprio supposito, sed eam esse sine proprio supposito, atque adeo ab aliquo alio, vel supposito, vel natura subsistente, tamquam à sustentante eam, pendere, neque illud esse aliquid naturalium, quæ ipsi essent nota: atque adeo summa cum probabilitate (ne cum euidentia dicam) eos conuicere potuisse vnionem hypostaticam, myste-

Ddd 2 rúmve

Ad quartum. Angeli tam boni quàm mali, quantum videntur accidentia ab ipso subiecto in eucharistia existere.

Ad quintum. An cognouerint angeli humanitatem Christi non esse in proprio supposito.

Angelus beatus an mediante lumine gloriae propria, aliorumque visiones beatificas inueniri possit.

riūve incarnationis. Hac tamen de re cūm de incarnatione disputabitur plura Deo dante dicemus: tunc planè credo me offensusum, naturalem Angelorum vim latuisse vitum natura illa in proprio esset supposito, an in alieno: non secus ac homines, qui Christum conspiciabant, id ipsum, naturaliter latebat. Ne verò commoneantur, qui nihil verum posse esse arbitrantur, nisi quod ex suis ipsi principiis deducunt, quòdque eorum animis iam antea infederit, modum non innuo, quo id defendendum, ostendendumque sit, quousque in materia de incarnatione ex veris principiis illum deducam, efficiamque manifestum.

DISPUTATIO II.

Quousque angeli supernaturaliter cognoverint mysteria gratia.

Secunda conclusio Diui Thomæ in hoc articulo est. Angeli per visionem beatificam vident in Verbo mysteria gratia, non quidem omnia, neque omnes aequaliter, sed superiores & beatiores vident plura & altiora, quæ aliis aperiunt, eorum mentes illuminando. Addit Diuus Thomas, quædam ex gratia mysteriis esse nota Angelis iam inde à principio suæ creationis: quædam verò postea ipsis aperiunt, prout eorum officiis congruit: videtur autem per principium creationis Angelorum intelligere, non quidem moram, in qua fuerunt in via, antequam diuinam essentiam viderent, sed durationem illam, in qua diuinitatem intueri ceperunt, quæ paulò post primum momentum, quo conditi sunt angeli, incepit.

Scotus ubi supra negat Angelos videre mysteria gratia per visionem beatificam, videre tamen affirmat per reuelationes in proprio genere. Pro qua re argumentatur in hunc modum. Beatus non distinguitur à non beato, nisi quia intuetur obiectum beatificum, quæ tale est, eaque, quæ in eo, quæ beatifici est, continentur: sed mysteria gratia non continentur in obiecto beatifico, quæ beatificum est: ergo non cognoscuntur visione beatifica, per quam beatus à non beato distinguitur. Minorem probat, quia non spectat ad beatitudinem cognoscere, quòd gratia huic, vel illi conferatur.

Ad hoc argumentum dicendum est in primis. Licet beatus à non beato distingatur, quia beatus intuetur obiectum beatificum, non beatus verò non item: simul etiam distingui posse, tam à non beato, quam à minus beato, quia ea ipsa visione beatifica videt aliqua in obiecto primatio (quod per se ad beatitudinem pertinet) quæ, nec non beatus, nec minus beatus in eo vident. Qui enim magis beatus est, diuinamque essentiam plus penetrat, ea ipsa visione, qua beatus est, plures creaturas in ea videt, quam qui minus beatus est, vt quæst. 12. art. 8. ostensum est. Dicendum est deinde, quamuis mysteria gratia de numero sint complexionum contingentium, quæ non cognoscuntur vi solius intuitus, quo diuina cernitur essentia, sed necessariò simul sit voluntaria offensio, vel determinationis diuinæ voluntatis, vel diuinæ præscientiæ, qua Deus prænotit hoc vel illud futurum esse, cūm tamen possit non esse, vt quæstione 12. & 14. art. 13. ostensum est, atque adeò cognitio eorum, nec supponat nec efficiat magis beatum essentialiter, quam si illa in Verbo non cognoscerentur, vt quæstione 12. art. 3. ostendimus: posse nihilominus manifestari à Deo per visionem beatificam extendendo

A illam peculiari suo influxu ad hæc, vel ad illa obiecta, prout status cuiusque postulatuerit, nec esse opus, vt extensio illa, & offensio in Verbo complexionum contingentium, quæ ad statum cuiusque beati spectant, fiat cūm primūm aliquis beator (modò Christum Dominum, sanctissimamque illius Matrem excipias) sed satis esse, si multa decursu temporis, quando illa eueniunt, ei ostendantur, vt quæst. 12. art. 8. disp. 6. & disp. 5. versus finem in responsione ad primum, & secundum dubium probauimus. Quibus in locis lege quousque complexiones contingentes, siue ad mysteria gratia spectent, siue non, beatis, vel in proprio genere, vel in Verbo ostendantur

B Dubium est, quousque Angeli mysterium incarnationis, antequam fieret, cognouerint. Didicunt autem postea de cognitione supernaturali per fidem, quam angeli omnes, tam boni quam mali, habuerunt, dum in via fuerunt, dicimus modò solum de angelis beatis.

Patres illi, quos disputatione præcedente citauimus, nempe Dionysius, Origenes, Ambrosius, Hieronymus, Theodoretus, & Cyrillus, ac alij plerique, apertè videntur docere, angelos beatos habuisse ignorantiam circa mysterium incarnationis antequam fieret. Imò quidam illorum asserunt illos habuisse ignorantiam multarum circumstantiarum eiusdem mysterij, etiam postquam factæ sunt, vt disp. præcedente ex parte retulimus. Hanc sententiam suadere videntur duo illa testimonia ex Psalmo 23. & Isaia, quibus patres illi ducti id asseruerant. Suadere idem videtur illud ad Ephesios 3. Prout potestis, inquit Paulus, intelligere prudentiam meam in mysterio Christi, quod aliis generationibus non est agnatum filiis hominum, sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis eius in Spiritu, gentes esse coheredes, &c.

D Et infra: Quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à seculis in Deo, qui omnia creauit, et innotescat principibus & potestatibus in caelestibus per Ecclesiam multiplicis gratia Dei secundum præfinitionem saeculorum, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro. In quæ verba Hieronymus: Crux, inquit, Christi non solum nobis, sed & Angelis, cunctisque, in celo virtutibus aperuit sacramentum, quod ante nesciebant. Deniq, ad celum cum corpore reuerentem miratur & dicit: Quis est iste qui ascendit de Edon, fulgida vestimenta eius ex Bofor. In alio loco: Quis est iste rex gloria. Hac Hieronymus. Et Anselmus in eadem verba Pauli, In cognitione, inquit, huius sapientiæ etiam angeli spiritus profecerunt: quia dum eam Christus, vel per se, vel per Apostolos instrueret, plurima secreta didicerunt angeli, quæ ignorabant. Idè censent Theophylactus, & Oecumenius, Sedulius, & plerique alij dum eum locum expendunt. Nec verò adduximus disputatione præcedente testimonium hoc, neque hos Doctores in confirmationem eius rei, de qua ibi quærebatur: quoniam (si Hieronymum excipias) neque ex eo testimonio, neque ex his Doctoribus colligitur, quicquam eorum quæ ad incarnationem & circumstantias, de quibus in eo est sermo, spectat, latuisse angelos postquam gesta sunt, sed solum antequam gererentur, manifestarenturque Ecclesiæ. Eandem sententiam videtur etiam suadere illud 1. ad Timoth. 3. Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

F Augustinus 5. super Genesim ad literam cap. 19. aperit è vultu, mysterium incarnationis innotuisse in Verbo angelis à principio suæ beatitudinis, tamen si possit

Angeli per visionem beatificam quousque cognoscerent mysteria gratia.

Contraria Scoti sententia. Argumentū soluitur.

MOLLINVS